

บทที่ 7

การเตรียมคดีแพ่ง

ในการเตรียมคดีเพื่อยื่นฟ้องต่อศาลในคดีแพ่งมีความมุ่งหมายเช่นเดียวกับการเตรียมคดีเพื่อเป็นโจทก์ในคดีอาญา กล่าวคือเป็นการค้นหารวบรวมข้อเท็จจริง พร้อมด้วยพยานหลักฐานเพื่อนำไปปรับกับหลักกฎหมายก่อนดำเนินการฟ้องร้องต่อศาล

วิธีการที่จะได้ข้อเท็จจริงมาปรับเข้ากับข้อกฎหมาย เป็นไปในทำนองเดียวกันกับคดีอาญา หลักการต่าง ๆ ในการเตรียมคดีอาญาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในคดีแพ่งได้ การสอบข้อเท็จจริงและหลักฐานเบื้องต้นในคดีแพ่งโดยทั่ว ๆ ไปถือหลักเกณฑ์ดังนี้

- ก) สอบจากตัวความ
- ข) สอบจากพยานบุคคลแวดล้อม
- ค) สอบจากพยานเอกสารที่เกี่ยวข้อง

นอกเหนือจากนี้สอบเพิ่มเติมในหัวข้อต่อไปนี้จะครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการกล่าวคือ

1. ฐานะของคู่ความในคดี
2. คุณสมบัติของคู่ความ
3. ประเด็นข้อพิพาท
4. การถูกโต้แย้งสิทธิ
5. ปัญหาทฤษฎี
6. ความประสงค์ที่จะขอศาลบังคับ

1. ฐานะของคู่ความในคดี

1.1) ฐานะของโจทก์

เนื่องจากผู้จะใช้สิทธิทางศาลในคดีแพ่งได้นั้นกฎหมายกำหนดสภาพให้ไว้ว่าต้องเป็นบุคคล (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 55) บุคคลตามกฎหมายมีอยู่ 2 ประเภทคือ บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ในการเตรียมคดีทนายความจึงต้องสอบข้อเท็จจริงให้ชัดด้วยวัตถุประสงค์จะรู้ว่า

ผู้ที่จะเป็นโจทก์นั้นมีความสามารถเพียงพอจะฟ้องคดีได้หรือไม่ หากตัวโจทก์เป็นผู้เยาว์, คนไร้ความสามารถ, คนเสมือนไร้ความสามารถ ซึ่งความสามารถบกพร่อง บุคคลเหล่านี้ ต้องให้ผู้แทนโดยชอบธรรม, ผู้อนุบาล หรือผู้พิทักษ์แล้วแต่กรณีเป็นผู้ดำเนินการแทน ถ้าไม่มีบุคคลเช่นว่านี้ก็เป็นที่ของทนายความควรดำเนินการแนะนำให้ลูกความจัดให้มีขึ้น มิฉะนั้น จะฟ้องร้องไม่ได้ ตัวอย่าง

คดีเกี่ยวกับผู้เยาว์ เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1215/2492

กฎหมายไม่ได้ห้ามฟ้องผู้เยาว์ เป็นแต่ผู้เยาว์จะดำเนินคดีไม่ได้เท่านั้น เว้นแต่จะได้รับการยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้แทนโดยชอบธรรมเข้าดำเนินคดีแทน

คำพิพากษาฎีกาที่ 816-817/2494

ผู้เยาว์เมื่อได้รับความยินยอมจากบิดาแล้วก็ย่อมเป็นโจทก์ฟ้องคดีขอไถ่ถอนการขายฝากจากผู้รับซื้อฝากได้โดยลำพังตนเอง

คำพิพากษาฎีกาที่ 1608/2509

เมื่อผู้เยาว์ถูกละเมิด ผู้เยาว์จะมีอำนาจฟ้องผู้ละเมิดได้ก็ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 56 โดยให้ผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นผู้กระทำการแทนหรือให้คำอนุญาตหรือให้ความยินยอม

คดีเกี่ยวกับคนเสมือนไร้ความสามารถ เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 666/2495

ผู้เสมือนไร้ความสามารถย่อมประกอบกิจการต่าง ๆ ได้ เว้นแต่ในบางกรณีต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ก่อน กฎหมายมิได้ให้อำนาจผู้พิทักษ์มีอำนาจปกครองผู้เสมือนไร้ความสามารถด้วยไม่ ฉะนั้นผู้พิทักษ์จะฟ้องความแทนผู้เสมือนไร้ความสามารถโดยลำพังตนเองโดยมิได้รับมอบอำนาจจากผู้เสมือนไร้ความสามารถไม่ได้

สำหรับคนไร้ความสามารถ บุคคลประเภทนี้จะเป็นโจทก์ฟ้องคดีหรือถูกฟ้องคดีเป็นจำเลยโดยตนเองไม่ได้ ผู้อนุบาลจะดำเนินคดีแทน เพื่อให้นักศึกษาเห็นแนวปฏิบัติการฟ้องคดี โดยบุคคลประเภทนี้จะจั่วหน้าฟ้อง เช่น **บิดาฟ้องแทนบุตรผู้เยาว์**

เด็กชายเก่ง แก้วกล้า โดยนายกำน แก้วกล้า บิดาผู้แทนโดยชอบธรรม โจทก์ หรือนายกำน แก้วกล้า บิดาในฐานะผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็กชายเก่ง แก้วกล้า โจทก์

ผู้อนุบาลฟ้องแทนคนไร้ความสามารถ

นายอรุณ เขยมัน โดยนายแจ้ง เขยมัน ผู้อนุบาล โจทก์ หรือนายแจ้ง เขยมัน ในฐานะผู้อนุบาลนายอรุณ เขยมัน โจทก์ หรือจำเลยแล้วแต่กรณี

ในกรณีที่โจทก์เป็นบุคคลธรรมดา และมีความสามารถบริบูรณ์ย่อมไม่มีปัญหาดังกล่าวข้างต้น แต่ในบางกรณีแม้ว่าลูกความของเราจะอยู่ในฐานะโจทก์ก็ตามไม่ใช่ว่าจะเดินทางไปข้างหน้าแต่ไม่ระวังข้างหลัง ทนายความจำเป็นจะต้องคำนึงถึงฐานะของผู้ที่จะตกเป็นจำเลยว่าจะฟ้องเขาได้หรือไม่ด้วย เช่นมีกฎหมายห้ามไม่ให้ฟ้อง ดังนี้ก็ฟ้องไม่ได้ ตัวอย่าง ลูกไม่มีสิทธิฟ้องพ่อแม่ผู้เป็นบุพการีของตน เพราะเป็นคดีอุทลุม ป.พ.พ. มาตรา 1562 บัญญัติว่า “ผู้ใดจะฟ้องบุพการีของตนเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญามีได้ แต่เมื่อผู้นั้นหรือญาติสนิทของผู้นั้นร้องขออัยการจะยกคดีขึ้นกว่ากล่าวก็ได้” ดังนั้น ผู้เป็นบุตรหากจะดำเนินคดีต้องร้องขอให้พนักงานอัยการดำเนินคดีแทน อุทลุมแปลว่า ห้ามฟ้องเพราะประเพณีไทยถือว่าเป็นการเนรคุณต่อบุพการี เช่นลูกมีความประสงค์จะฟ้องมารดาของตนเรียกเอามรดกซึ่งปู่ทำพินัยกรรมยกให้แต่มารดาเก็บไว้ไม่ยอมมอบให้โดยมารดาสมรสกับสามีคนใหม่ ๆ ชัดขวาง มารดาจึงเกรงใจสามีใหม่ ดังนี้เป็นต้น ผู้เป็นบุตรจะฟ้องคดีด้วยตนเองไม่ได้ต้องร้องขอให้พนักงานอัยการดำเนินคดีแทนให้ นักศึกษาอาจมีความสงสัยว่าถ้าหากร้องขอไปแล้วพนักงานอัยการไม่รับดำเนินการให้และผู้เป็นบุตรอยากจะดำเนินคดีด้วยตนเองก็จะมีทางแก้ไขประการใด

ข้อเท็จจริงอย่างนี้ถ้าสมมติเป็นลูกสาวสมรสแล้ว ทนายความอาจหาทางแก้ไขโดยให้สามีเป็นโจทก์ฟ้องแม่ยายแทน เพราะเหตุว่ามรดกนั้นเป็นสินสมรส สามีย่อมมีสิทธิจะได้ด้วยทั้งแม่ยายก็มีใช้แม่ตัว (ลูกเขย) จึงไม่เป็นคดีอุทลุม (ดู ฎ. 1622/2512)

ที่กล่าวมานี้มิใช่เป็นการเลี่ยงกฎหมาย แต่เป็นการปรับตัวบทกฎหมายให้เข้าข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง เรียกว่าใช้กฎหมายเป็น ถ้าไม่เป็นคดีนี้ก็อดได้เงินค่าจ้างเพราะบอกลูกความว่าฟ้องไม่ได้ เขาก็ไม่จ้างตั้งนี้เป็นต้น

(เมื่อพูดถึงการใช้กฎหมายเป็นหรือไม่เป็น ผู้เขียนมีข้อสังเกตเกี่ยวกับทนายความในบ้านเมืองเราบางประการ ทนายความในบ้านเมืองเรามักจะให้คำปรึกษาแนะนำในปัญหากฎหมายโดยไม่จำกัดประเภท ซึ่งแตกต่างไปจากทนายความในต่างประเทศ ๆ นักกฎหมายหรือทนายความจะแยกความชำนาญเฉพาะคดี เช่น คดีแพ่ง, คดีอาญา, คดีภาษี ฯลฯ ทำนองเดียวกับแพทย์ที่ชำนาญเฉพาะโรค เช่น หู, ตา, จมูก, หัวใจ เป็นต้น ทนายความเมืองไทยเสมือนยาหม้อใหญ่ไม่จำกัดประเภทของคดีจึงนับว่าทนายความเมืองไทยมีความสามารถที่สุดในโลก ทนายความบางท่านไม่เคยศึกษากฎหมายเกี่ยวกับเหมืองแร่หรือป่าไม้มาก่อน แต่เมื่อลูกความนำเรื่องมาปรึกษาขอคำแนะนำทนายความจะปฏิเสธเต็มปากเต็มคำว่าคุณไม่รู้เรื่องนั้นทำไม่ได้ เพราะหากตอบไปเช่นนั้น ย่อมหมายความว่าลูกความไม่จ้างแน่นอน ทนายความบ้านเราจึงต้องรับเรื่องไว้ บางท่านใช้ปฏิภาณไหวพริบแก้ปัญหาคณะหน้าเช่นลูกความเรียกปรึกษาเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ ทนายแก้ปัญหาคณะหน้าโดยการบอกว่าเรื่องนี้มีกฎหมายเปลี่ยน

แปลงแก้ไข ประกอบกับมีคำสั่งของคณะปฏิวัติ, ปฏิรูป แก้ไขหลายครั้งหลายหน เกรงว่า ถ้าแนะนำไปจะคลาดเคลื่อนเสียหายได้ เพื่อเป็นการคุ้มครองผลประโยชน์ของท่านขอเวลา ศึกษากฎหมายเรื่องนี้ให้แน่ใจก่อนสัก 2-3 วัน แล้วจะเรียนให้ทราบดังนี้ นอกจากนี้จะเป็น การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าแล้ว ยังอาจได้รับคำชมจากลูกความว่าทนายความคนนี้รอบคอบดีแท้ ปกป้องผลประโยชน์ของเขอย่างจริงจัง อาจจะได้เป็นที่ปรึกษาหรือใช้สอยประจำก็ได้ นอกจากนี้ ทนายความยังมีโอกาสศึกษาตัวบทกฎหมายดังกล่าวแล้วชี้แจงแก่ลูกความได้ตามกำหนด เป็นต้น

ที่กล่าวมานี้ นักศึกษาอาจคิดไปว่าการเป็นทนายความนั้น นอกจากจะมีความรู้ทาง ด้านกฎหมายอย่างกว้างขวางแล้ว ยังต้องมีความกระฉ่อนเป็นส่วนประกอบด้วยนั้น ผู้เขียน มีความเห็นว่า เราจะห้ามคนอื่นไม่ให้คิดหรือมองภาพพจน์ทนายความไปในทางลบยอมห้าม ไม่ได้ แต่ถ้ามองในอีกทัศนะหนึ่งก็เรียกว่าทนายความผู้นั้นมีปฏิภาณไหวพริบหรือที่เรียกว่า “เป็นมวย” คงจะพอยู่รอดในสังคมได้กระมัง)

หวนมาพิจารณาเรื่องสภาพบุคคลที่ค้างไว้ต่อไป บุคคลธรรมดาที่กฎหมายคุ้มครองไม่ ต้องขึ้นศาลไทยก็ได้ บุคคลประเภทนี้ในทางปฏิบัติไม่นิยมฟ้องร้อง เช่น ชุดต่างประเทศหรือ ผู้ได้รับเอกสิทธิ์ในทางการทูต ซึ่งเขาอาจปฏิเสธไม่ยอมมาเป็นจำเลยในศาลไทย แต่เราอาจ จะใช้วิธีการยื่นคำร้องต่อศาลขอให้กระทรวงยุติธรรมออกหนังสือร้องขอ (Letter of request) ติดต่อกับกระทรวงต่างประเทศเพื่อดำเนินการต่อไป

ในกรณีเช่นนี้ในทางปฏิบัติมักไม่ใคร่มีปัญหา ถ้าบุคคลในวงการทูตจะต้องขอใช้ ความเสียหายแก่ผู้เสียหายคนใดคนหนึ่ง เช่น ข้าราชการคนอื่นได้รับบาดเจ็บ เข้าลักษณะต้อง ขอใช้ค่าเสียหายลักษณะละเมิดแล้วด้วยเกียรติภูมิและมีให้กระทบกระเทือนชื่อเสียงของประเทศ ของเขาแล้วมักขอใช้ให้ไม่จำเป็นต้องฟ้องขอศาลบังคับ

1.1.1) ในกรณีโจทก์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์รวมในทรัพย์สิน

ในปัจจุบันการฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์รวมมีปรากฏในศาลเป็นจำนวนไม่ น้อย สภาพเศรษฐกิจทำให้คนต่างดั้นรนเพื่อความอยู่รอด ปัญหาต่าง ๆ ติดตามมาเป็น ปัญหาสังคมในปัจจุบัน ปัจจัยสี่ที่เป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตและเกิดเป็นคดีในศาลบ่อย ๆ หนึ่งในจำนวนนั้นได้แก่ที่อยู่อาศัย คนพอมีฐานะดีหรือปานกลางก็พอจะไขว่คว้าหามาเป็นกรรมสิทธิ์ ได้ คนฐานะต่ำลงไปก็อาจเข้าหุนกันซื้อเป็นกรรมสิทธิ์ เช่น เข้าหุนกันซื้อบ้าน, ที่ดิน ฯลฯ เป็นต้น คดีประเภทนี้ทนายความต้องสอบข้อเท็จจริงให้ชัด เช่น เจ้าของรวมคนหนึ่งเอาที่ดิน ให้คนอื่นอยู่อาศัย หรือนำเอาไปให้เช่า ต่อมาเจ้าของรวมอีกคนหนึ่งจะไม่ให้อาศัย หรือ ไม่ให้เช่าจะฟ้องร้องขับไล่ ดังนี้จำเป็นต้องพิจารณาถึงเจ้าของรวมคนอื่น ๆ จะเห็นด้วยหรือยินยอม

หรือไม่ มิใช่ว่าคนหนึ่งจะให้ฟ้องขับไล่ อีกคนหนึ่งอนุญาตให้อยู่อาศัยหรือเช่าต่อไป ผลแห่งคดีอาจแพ้ได้ง่าย ๆ เหมือนกัน

1.1.2) กรณีโจทก์เป็นนิติบุคคล

ถ้าโจทก์เป็นนิติบุคคล เช่นเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล หรือบริษัทจำกัด การฟ้องคดีต้องมีหนังสือรับรองการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลจากนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท เพื่อดูอำนาจของกรรมการของบริษัท อำนาจของผู้จัดการว่ามีอำนาจฟ้องแทนบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้นหรือไม่เพียงใดหรือถูกจำกัดอำนาจอย่างไรบ้าง เช่นกรรมการสองคนลงลายมือชื่อ และต้องประทับตราบริษัทด้วยจึงจะผูกพันบริษัท เป็นต้น

หากนิติบุคคลนั้นเป็นหน่วยงานตามกฎหมาย เช่น เป็นองค์การรัฐวิสาหกิจ องค์การทหารผ่านศึก ฯลฯ ต้องตรวจดูว่าใครเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีที่มอบหมาย และมีกฎหมายให้อำนาจไว้อย่างไร

1.1.3 การมอบอำนาจให้ฟ้องคดีแทน

ในกรณีลูกความที่ประสงค์จะเป็นโจทก์ฟ้องคดี เช่นฟ้องเรียกหนี้คืน แต่ไม่暇ไปศาลจะด้วยเหตุใด ๆ ก็ตามเช่นกลัวเสียเวลาทำมาหากิน กรณีเช่นนี้ทนายความควรให้ลูกความมอบอำนาจให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งไม่บกพร่องในความสามารถตามกฎหมาย เป็นผู้รับมอบอำนาจฟ้องคดีแทน

การมอบอำนาจให้ฟ้องคดีแทนนั้นต้องทำเป็นหนังสือมีข้อความชัดเจนว่ามอบอำนาจให้ฟ้องคดีและดำเนินกระบวนการพิจารณาแทนตลอดจนการแต่งตั้งทนายความและมีสิทธิรับเงินแทนจากศาลได้ ใบมอบอำนาจต้องติดอากรแสตมป์ให้ครบถ้วนตามประมวลรัษฎากร ซึ่งใช้อยู่ในขณะมอบอำนาจ ตัวอย่างเช่น ขณะผู้เขียนจัดทำหนังสือเล่มนี้ประมวลรัษฎากรกำหนดสาระสำคัญว่า ถ้าให้ดำเนินการอย่างเดียวปิดอากรแสตมป์จำนวน 10 บาท ถ้าหลายอย่างปิดเป็นจำนวนเงิน 30 บาท ก็ต้องปิดอากรแสตมป์ในอัตราดังกล่าวแล้วขีดฆ่าให้ถูกต้อง

ใบมอบอำนาจทำนอกประเทศไทย

ใบมอบอำนาจให้ฟ้องคดีหากทำนอกประเทศจะสมบูรณ์ต่อเมื่อโนตารีพับลิก (Notary Public) ของประเทศนั้น ๆ รับรองด้วยหรือสถานทูตไทยหรือกงสุลไทยในต่างประเทศเป็นผู้รับรอง หากหนังสือมอบอำนาจนั้นทำเป็นภาษาต่างประเทศ ต้องมีคำแปลภาษาไทยแนบไปด้วย

เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจในทางปฏิบัติ โปรดดูตัวอย่างหนังสือมอบอำนาจ

หนังสือมอบอำนาจ

(แบบที่ 1)

ปิดอากรแสตมป์ หนังสือมอบอำนาจฉบับนี้ทำที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

โดย.....ผู้มอบอำนาจ, อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....

ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

ขอมอบอำนาจทั่วไปให้แก่.....ผู้รับมอบอำนาจ อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....

ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

เพื่อกระทำการแทนข้าพเจ้าจนเสร็จการในกิจการดังต่อไปนี้

ข้อ 1 พ้องคดีแพ่ง, คดีล้มละลาย ต่อศาลทั้งปวงโดยให้มีอำนาจแต่งตั้งทนายความ ดำเนินคดีจนถึงที่สุดตลอดจนบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลและต่อผู้คดีในคดีแพ่งและคดีล้มละลายทั้งปวงที่ผู้มอบอำนาจถูกฟ้องในศาลแทนได้ด้วย

ข้อ 2 พ้องคดีอาญาต่อศาล ร้องทุกข์ มอบคดีให้พนักงานสอบสวน หรือเจ้าพนักงาน ตามกฎหมายในคดีที่ผู้มอบอำนาจเป็นผู้เสียหาย

ข้อ 3 รับเงิน รับชำระหนี้ หรือรับเอกสารต่าง ๆ ออกใบรับเงิน และหลักฐานต่าง ๆ แทนผู้มอบอำนาจได้

เพื่อเป็นหลักฐานในการมอบอำนาจนี้ ผู้มอบอำนาจได้ลงชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน
ท้ายนี้

ลงชื่อ ผู้มอบอำนาจ
(.....)

ลงชื่อ ผู้รับมอบอำนาจ
(.....)

ลงชื่อ พยาน
(.....)

ลงชื่อ พยาน
(.....)

หนังสือมอบอำนาจ

(แบบที่ 2)

ปิดอากรแสตมป์ ทำที่.....
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

โดยหนังสือฉบับนี้ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....
ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

ขอมอบอำนาจให้.....อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....
ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

เป็นตัวแทนผู้รับมอบอำนาจของข้าพเจ้ากระทำการดังต่อไปนี้

ให้มีอำนาจฟ้อง.....เรียกหนี้ค่าซื้อเชื่อสินค้า และดอกเบี้ย
ตามใบส่งของและซื้อเชื่อสินค้านี้วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ต่อศาลแพ่งได้ โดยให้มีอำนาจดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในศาลได้ทุกประการ รวมทั้งให้มี
อำนาจดำเนินการไปในทางจำหน่ายสิทธิของข้าพเจ้าได้ด้วย เป็นต้นว่ายอมรับตามที่คู่ความอีก
ฝ่ายหนึ่งเรียกร้อง ถอนฟ้องประนีประนอมยอมความ สละสิทธิ ใช้สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกา
หรือในการขอพิจารณาคดีใหม่ และให้มีสิทธิดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นบังคับคดี มีสิทธิ
รับเงินคืนจากศาลหรือจากเจ้าพนักงานของศาล และรวมทั้งให้มีอำนาจดำเนินการอื่นใดที่
จำเป็นเกี่ยวกับกรณีดังกล่าว และให้มีอำนาจแต่งตั้งทนายความตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว
ข้างต้น

เพื่อเป็นหลักฐานจึงได้ลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ ผู้มอบอำนาจ

(.....)

ลงชื่อ ผู้รับมอบอำนาจ

(.....)

ลงชื่อ พยาน

(.....)

ลงชื่อ พยาน

(.....)

1.2) ฐานะของจำเลย

ในกรณีฝ่ายตรงข้ามเป็นนิติบุคคล ต้องสอบให้ได้ความว่าควรจะฟ้องใครให้รับผิดชอบ มีใช่ว่าเห็นเป็นบริษัทจำกัดก็ฟ้องกรรมการผู้จัดการให้รับผิดชอบ ควรดูว่าบริษัทยังคงดำเนินกิจการอยู่หรือจดทะเบียนเลิกกิจการแล้ว หากบริษัทยังดำเนินกิจการอยู่ก็ควรฟ้องกรรมการผู้จัดการบริษัทให้รับผิดชอบในฐานะผู้แทนของนิติบุคคล แต่ถ้าบริษัทเลิกกิจการแล้ว อยู่ระหว่างชำระบัญชี ต้องฟ้องผู้ชำระบัญชี เป็นต้น

คดีเกี่ยวกับนิติบุคคลนั้น ขอให้นักศึกษาสังเกตด้วยว่ากิจการบางอย่างดูเผิน ๆ จะเห็นว่ามีการใหญ่โต มีรัฐบาลถือหุ้นเกี่ยวข้องด้วย มีคนดำเนินการมาก แต่อาจมิใช่นิติบุคคลก็ได้ เช่น สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล, โรงงานยาสูบ หากจำเป็นต้องฟ้องสถาบันเหล่านี้ เช่น คดีละเมิดรถยนต์โรงงานยาสูบชนผู้เสียหายบาดเจ็บต้องรักษาตัว เสียค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดรายได้ โจทก์จะต้องฟ้องกระทรวงการคลังซึ่งเป็นนิติบุคคลในฐานะผู้บังคับบัญชาเช่นเดียวกับกรม กอง ในกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ ต้องพิจารณาให้ดี อย่าคิดว่าชื่อเป็นกรม, กองจะเป็นนิติบุคคลเสมอไป อาจมิใช่ก็ได้ กรณีที่กล่าวมานี้นิติบุคคลคือกองทัพ ส่วนกรม กอง ในกองทัพเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกองทัพ เช่น กรมคลังพลทหาร, กรมข่าวทหาร, กรมยุทธการทหาร, กรมส่งกำลังบำรุงทหาร, กรมพลังงานทหาร, กรมพระธรรมนูญ, กรมการเงินทหาร ฯลฯ มิใช่นิติบุคคล ๆ คือกองบัญชาการทหารสูงสุด, กองทัพบก, กองทัพเรือ, กองทัพอากาศ ซึ่งกรมเหล่านี้สังกัดอยู่ ดังนั้นถ้ารถยนต์ทหารของกรมใดกรมหนึ่งก่อเหตุละเมิดและจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย ถ้าโจทก์ประสงค์จะให้ผู้บังคับบัญชาร่วมรับผิดชอบก็ต้องฟ้องกองทัพซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชากรมที่สังกัด

2) คุณสมบัติของลูกความ

ได้แก่ปัญหาเชื้อชาติ สัญชาติ อาชีพ ภูมิลำเนา อายุของคู่ความ โดยเฉพาะตัวความฝ่ายเราต้องสอบให้ได้ความชัดในด้านเกี่ยวกับอำนาจฟ้อง เขตอำนาจศาล เพราะในคดีบางประเภทก็ต้องอาศัยภูมิลำเนาของจำเลยเป็นหลักในการพิจารณาเขตอำนาจศาล ตาม ป.พ.พ. มาตรา 44 บัญญัติว่า “ภูมิลำเนาของบุคคลธรรมดาได้แก่ถิ่นอันบุคคลนั้นมีสถานที่อยู่เป็นแหล่งสำคัญ” มาตรา 48 บัญญัติว่า “ภูมิลำเนายอมเปลี่ยนไปด้วยการย้ายถิ่นที่อยู่พร้อมด้วยเจตนาว่าจริงใจจะเปลี่ยนภูมิลำเนา” ดังนั้นต้องพิจารณาให้ดีว่าบุคคลที่ถูกฟ้องมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำนาจศาลใด บางกรณีจำเลยค้าขายขึ้น ๆ ล่อง ๆ จากจังหวัดหนึ่งไปจังหวัดหนึ่ง ดังนั้นไม่ถือว่าเป็นการย้ายภูมิลำเนา เพราะฉะนั้นถ้าฟ้องผิดศาล ๆ อาจไม่รับหรือยกฟ้องไปในที่สุดได้ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 373/2518

โจทก์อยู่มีนบุรี ไปพักที่บ้านนายผ่องที่จังหวัดแพร่ในการติดต่อค้าขายไม้กับนายผ่อง ไม่ถือว่าโจทก์กับภริยามีภูมิลำเนาที่จังหวัดแพร่ โจทก์ฟ้องที่ศาลจังหวัดแพร่ขอหย่ากับจำเลย โดยไม่ขออนุญาตฟ้องก่อน แต่อ้างว่าจำเลยมีภูมิลำเนาที่จังหวัดแพร่ แม้จำเลยคัดค้านก็เป็นเรื่อง ต้องฟังข้อเท็จจริงก่อน การที่ศาลพิจารณางานเสร็จไม่ถือเป็นการอนุญาตให้โจทก์ฟ้องต่อศาลที่เกิดมูลคดี พิพากษายกฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาดังนี้เป็นตัวอย่างชี้ให้เห็นความสำคัญของการเตรียมคดี ในด้านการ สอบข้อเท็จจริงจากตัวความในการฟ้องจำเลยในเรื่องเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลว่าทนายความต้อง ระมัดระวังสอบข้อเท็จจริงอย่างละเอียด ไม่หละหลวมจะช่วยให้ฟ้องถูกศาล ไม่เปลืองเวลา ตลอดจนเสียค่าฤชาธรรมเนียมแล้วสมประโยชน์

เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจในปัญหาได้ง่ายขึ้นผู้เขียนใคร่จะหยิบยกตัวอย่างแนววินิจฉัยของ ศาลฎีกาดังนี้มาขยายความ เดิมจำเลยเป็นภรรยาโจทก์ ทั้งโจทก์และจำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ใน เขตศาลจังหวัดมีนบุรี แต่ไปค้าไม้ขึ้นล่องระหว่างกรุงเทพฯ กับจังหวัดแพร่โดยโจทก์และจำเลย ไปพักที่บ้านนายผ่องซึ่งอยู่จังหวัดแพร่ ต่อมาโจทก์ถูกจับเกี่ยวกับไม้เถื่อนถูกลงโทษจำคุก หลังจากพ้นโทษแล้วโจทก์ทราบว่าจำเลยผู้เป็นภรรยาปันใจให้ชายอื่น โจทก์จึงฟ้องหย่าและ เรียกค่าเสียหาย โดยยื่นฟ้องต่อศาลจังหวัดแพร่ ซึ่งตามหลัก ป.วิ.แพ่ง กรณีเช่นนี้ต้องฟ้อง ต่อศาลซึ่งจำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำนาจนั้นก็คือศาลจังหวัดมีนบุรี (ดู ม. 4 (2)) เพราะ ไม่ใช่กรณีตาม (1) แต่ถ้าหากโจทก์อยากจะฟ้องยังศาลที่มูลคดีเกิด (ศาลจังหวัดแพร่) โจทก์ จะต้องขออนุญาตฟ้อง เมื่อศาลอนุญาตจึงจะฟ้องได้ แต่ข้อเท็จจริงตามคดีนี้โจทก์ไม่ได้ขออนุญาต ฟ้อง กรณีเช่นนี้เป็นการยื่นฟ้องผิดศาล การที่จะถือว่าภูมิลำเนาจำเลยเปลี่ยนแปลงไปจะต้อง เข้าหลักกฎหมายว่ามีเจตนาย้ายภูมิลำเนาและต้องย้ายถิ่นที่อยู่ด้วย ถ้ามีเพียงเจตนาจะย้ายแต่ ไม่ได้ย้าย ดังนี้ภูมิลำเนาของอยู่ที่เดิม เช่นกรณีนักศึกษาซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดได้เข้า ศึกษามหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ ถ้านักศึกษาไม่มีเจตนาย้ายภูมิลำเนา แม้เนื้อตัวร่างกายไม่ได้ อยู่ที่บ้านเดิมก็ตามยังต้องถือว่านักศึกษามีภูมิลำเนาอยู่บ้านเดิม ฯลฯ หากจะใช้สิทธิ เช่นเลือกตั้ง ต้องกลับไปใช้สิทธิบ้านเดิม ดังนี้ เป็นต้น ปัญหาที่ผู้เป็นทนายความพึงระวังไว้ด้วย

ส่วนเชื้อชาติ สัญชาติ อาชีพของคู่กรณีที่ต้องสอบสวนถึงก็เพื่อจะได้พิเคราะห์ถึง ปัญหากฎหมายขัดกันหรือสิทธิพิเศษ ตัวอย่างของอาชีพ เช่นชุดต่างประเทศอาจจะได้รับ เอกสิทธิตามหลักถ้อยที่ถ้อยอาศัยหรือสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ เกี่ยวกับ สัญชาติ เช่น ชาวต่างประเทศจดทะเบียนสมรสกันถูกต้องตามกฎหมายของประเทศเขา แล้วมาตกลงหย่ากันใน ประเทศไทย ซึ่งตามกฎหมายขัดกันของเรารับรองการจดทะเบียนสมรสของเขา เพราะ

ฉะนั้นต้องตรวจสอบหลักฐานให้แน่นอนเสียก่อนว่าเขาจดทะเบียนสมรสกันถูกต้องตามกฎหมาย ประเทศของเขาจริงหรือไม่ หรือหญิงไทยสมรสกับชาวต่างด้าวย่อมได้สัญชาติของสามี ต้อง สอบให้ตีว่าจดทะเบียนที่ไหนตามกฎหมายของประเทศไทยหรือกฎหมายต่างประเทศเป็นปัญหา สำคัญ ซึ่งอาจทำให้ตั้งรูปคดีผิดข้อเท็จจริง

ส่วนอายุนั้นต้องสอบข้อเท็จจริงให้ชัดเพราะเกี่ยวกับอำนาจฟ้องคดีโดยตรง เช่นอายุ ยี่สิบปีบริบูรณ์ย่อมเป็นผู้บรรลุนิติภาวะ (ป.พ.พ. มาตรา 19) ถ้าเป็นผู้เยาว์ทนายความจะได้ แนะนำให้ผู้แทนโดยชอบธรรมฟ้องคดีแทนหรือหากผู้เยาว์โตพอที่จะรู้ผิดรู้ชอบเช่น อายุ 18-19 ปี ผู้เยาว์นั้นอาจฟ้องคดีโดยบิดาให้ความยินยอมย่อมทำได้ (นัยคำพิพากษาฎีกา 1190/2495) เป็นต้น

มีข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการดำเนินคดีของผู้เยาว์ในทางแพ่งเมื่อเปรียบเทียบ ทางอาญาแล้ว ผู้เยาว์แม้จะได้รับคำยินยอมจากบิดาก็ไม่สามารถเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาได้ (นัยคำพิพากษาฎีกาที่ 563/2517)

3) ประเด็นข้อพิพาทและ 4) การถูกโต้แย้งสิทธิ

ปัญหานี้ต้องสอบข้อเท็จจริงให้รู้เรื่องว่าถูกความถูกโต้แย้งสิทธิมีความเดือดร้อนและ ได้รับความเสียหายประการใด ประเด็นของเรื่องเป็นประการใด ต้องตั้งประเด็นให้ตรงตามข้อ ที่ถูกโต้แย้งสิทธิที่มีข้อกฎหมายสนับสนุนและเท่าที่ปรากฏในข้อเท็จจริง

ส่วนการถูกโต้แย้งสิทธิอันจะก่อให้เกิดอำนาจฟ้อง ทนายความต้องสอบข้อเท็จจริง แล้วพิจารณาให้ถ่องแท้ว่าถูกความถูกโต้แย้งสิทธิจริงหรือไม่ ส่วนอย่างไรจึงจะถือว่าเป็น การถูกโต้แย้งสิทธิตามกฎหมายหรือไม่ก็อาศัยหลักกฎหมาย ป.วิ.แพ่ง มาตรา 55 มาใช้ พิจารณาตลอดจนแนววินิจฉัยของศาลฎีกาเป็นตัวอย่างประกอบ เช่นถูกความเป็นผู้ให้กู้ เป็น เจ้าของบ้านเช่าให้ลูกหนี้กู้เงินหรือเช่าบ้านครบกำหนดชำระหนี้แล้วลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ ได้ชื่อ ว่าเจ้าหนี้ถูกโต้แย้งสิทธิแล้ว ดังนี้ เป็นต้น แต่บางกรณีมิใช่จะวินิจฉัยได้ง่าย ๆ ว่าเป็นการ โต้แย้งสิทธิหรือไม่ เช่นตัวอย่างเรื่องที่น่าสนใจและปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์รายวัน หลายฉบับเกี่ยวกับหญิงสาวชาวฝรั่งเศสเข้าไปช่วยเหลือชาวเขมรอพยพเนื่องจากเกิดจากสู้รบ จากการปฏิวัติในกัมพูชา แล้วชอบพอรักใคร่กับหนุ่มชาวเขมรถึงขั้นตกลงจะแต่งงานกันและ ได้ยื่นขออนุญาตจดทะเบียนสมรสต่อเจ้าหน้าที่รัฐบาลฝรั่งเศสตามข่าวได้ความว่าไม่ได้รับการ อนุมัติ ทั้งคู่จึงเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพื่อจะยื่นขอจดทะเบียนสมรสต่อทางราชการของ ประเทศไทยดังนี้ถ้าหากทางราชการไม่ยอมจดทะเบียนสมรสให้จะเป็นการโต้แย้งสิทธิของเขา หรือไม่ หรือบุคคลเพศชายแต่จิตใจเป็นหญิงซึ่งเรียกกันในปัจจุบันว่า “กระเทย” ไปขอจด

ทะเบียนคำนำหน้าชื่อจาก “นาย” เป็น “นางสาว” ดังนี้ หากพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่เปลี่ยนให้จะถือว่าเป็นการโต้แย้งสิทธิตามกฎหมายหรือไม่ ดังนี้ เป็นต้น

อนึ่ง ในการพิจารณาถึงอำนาจฟ้องคดีในทางแพ่งนั้นนอกจากจะต้องพิจารณาถึงความสามารถของคู่ความแล้ว ยังมีข้อสำคัญที่ผู้เตรียมคดีจะต้องพิจารณากล่าวคือ แม้เห็นว่าลูกความถูกโต้แย้งสิทธิก่อให้เกิดอำนาจฟ้องคดีแล้วก็ตามต้องพิจารณาต่อไปว่ามีกฎหมายกำหนดให้ผู้ถูกโต้แย้งสิทธิกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งก่อนจะนำคดีเสนอต่อศาลหรือไม่ ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ปฏิบัติอย่างใดก่อนฟ้องพึงต้องปฏิบัติให้ครบถ้วนเสียก่อนจึงจะมีสิทธิเสนอคดีต่อศาลได้ เช่นฟ้องบังคับจำนอง กฎหมายกำหนดให้ผู้รับจำนองต้องมีจดหมายบอกกล่าวไปยังลูกหนี้ก่อนจะให้ชำระหนี้ภายในเวลาอันสมควร ซึ่งกำหนดไว้ในคำบอกกล่าวนั้นถ้าลูกหนี้ละเลยไม่ปฏิบัติตามคำบอกกล่าวนั้น ผู้รับจำนองจึงจะฟ้องได้ (ดู ป.พ.พ. มาตรา 728, 735) ดังนั้นผู้รับจำนองต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมายเสียก่อน หากลัดขั้นตอนฟ้องคดีโดยไม่บอกกล่าว ศาลย่อมไม่พิพากษาให้ตามคำขอ ทำให้เสียหายแก่ลูกความได้ (นัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 201/2479, 2069/2527) หรือกรณีบอกเลิกการเช่าโดยไม่มีกำหนดระยะเวลาเช่าต้องบอกกล่าวตามที่กฎหมายกำหนดไว้ใน ป.พ.พ. มาตรา 566 โดยคู่สัญญาฝ่ายใดจะบอกเลิกสัญญาเช่าในขณะที่เมื่อสุดระยะเวลาอันเป็นกำหนดชำระค่าเช่าก็ได้ทุกระยะ แต่ต้องบอกกล่าวแก่อีกฝ่ายหนึ่งให้รู้ตัวก่อนซึ่งกำหนดเวลาชำระค่าเช่าระยะหนึ่งเป็นอย่างน้อย....ฯลฯ ดังนี้ เป็นต้น

ในบางกรณีคู่ความอาจจะมิขัดข้องโดยมีหลักฐานเป็นหนังสือ เช่นตกลงว่าหากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นจะต้องให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาดก่อนก็ต้องเป็นไปตามข้อตกลงนั้น จะด่วนนำคดีไปฟ้องย่อมทำไม่ได้

5) ทุนทรัพย์ที่จะฟ้อง

ทุนทรัพย์ที่จะเรียกร้องจากจำเลยนับว่าเป็นปัญหาสำคัญจะต้องสอบข้อเท็จจริงให้ชัดเจนเพื่อจะปรับให้เข้าข้อกฎหมายได้ถูกต้อง เนื่องจากการดำเนินคดีในศาลโจทก์จะต้องเสียค่าธรรมเนียมในการฟ้องคดีอัตราร้อยละ 2.5 บาท ของจำนวนทุนทรัพย์แต่ไม่เกิน 200,000 บาท ดังนั้นในบางคดีทนายความเข้าใจว่าเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์ซึ่งเสียค่าธรรมเนียมอย่างคดีไม่มีทุนทรัพย์ เช่น จะต้องเสียค่าธรรมเนียม 200 บาท ทนายความจึงเรียกร้องจากลูกความไว้ 200 บาท แต่ปรากฏว่าเป็นคดีมีทุนทรัพย์ต้องค่าธรรมเนียมตามจำนวนทุนทรัพย์ในอัตราร้อยละ 2.5 บาท ดังนั้นเมื่อทนายความเรียกเงินเพิ่มจากลูกความอาจจะทำให้ลูกความระแวงและไม่เชื่อถือเพราะคิดว่าแม้แต่ประเภทของคดีในเบื้องต้นนี้ก็ยังมีวินิจฉัยผิดพลาดเสียแล้ว เป็นต้น นอกจากนี้การคำนวณทุนทรัพย์ผิดพลาดถ้าหากว่าคดีนั้นมีทุนทรัพย์มากลูกความอาจจะเตรียมเงินค่าธรรมเนียมไปศาลไม่ทันยอมก่อให้เกิดความเสียหายได้ดังนี้ เป็นต้น

ในด้านของนายความการคำนวณทุนทรัพย์ผิดพลาดอาจจะถูกตำหนิหรือทำให้ศาล
เข้าใจไปในทางลบในแง่ไม่สุจริตหลบเลี่ยงค่าธรรมเนียมศาล เช่นคดีมีทุนทรัพย์หลายแสนบาท
ลูกความขอกรราคาเพียง 10,000 บาท นายความไม่พิจารณาให้ถ่วงน้ำหนักเชื่อตั้งราคา
ทรัพย์สิน หรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทไปเพียง 10,000 บาท ค่าธรรมเนียมศาลประมาณ
250 บาท หากคู่กรณีอีกฝ่ายคัดค้านศาลมีคำสั่งสอบราคากลายเป็น 4 แสน ค่าธรรมเนียม
ที่ต้องเสีย 10,000 บาท ดังนั้นอาจทำให้ศาลเข้าใจไปเช่นว่านี้ได้เหมือนกัน

5.1) ปัญหาที่น่าพิจารณาในการตั้งราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาท

ข้อน่าคิดในบางกรณีว่าถ้าตั้งทุนทรัพย์ไว้สูงก็มีผลเสียคือต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลสูง
ตามไปด้วย ถ้าตั้งไว้ต่ำไปก็อาจมีผลเสียคือลดค่าใช้จ่ายด้านค่าธรรมเนียมศาลเสียย่อยลงตาม
ส่วน แต่อย่างไรก็ตามหาใช่ว่าไม่มีผลเสียก็หาไม่ การตั้งทุนทรัพย์พิพาทไว้ต่ำอาจจะเสียหายได้
เช่น ฟ้องเรียกทรัพย์สินคืน เช่น แหวนเพชรที่จำเลยยืมไปในงานสมรสแล้วจำเลยไม่คืน
ให้โจทก์ ถ้าราคาแท้จริง 200,000 บาท ในทางปฏิบัติต้องฟ้องให้คืนแหวนถ้าคืนไม่ได้ให้ใช้
ราคาแหวน 200,000 บาท ถ้าปรากฏว่าโจทก์ต้องการประหยัดค่าธรรมเนียมศาลโดยตั้งราคา
มาเพียง 20,000 บาท ดังนั้นหากปรากฏว่าจำเลยไม่สามารถนำมาคืนได้ เช่นทำแหวนหายหรือ
ขายให้บุคคลภายนอก ๆ ขายต่อ ๆ ไปหลายทอดแล้วจำเลยขอใช้เป็นเงิน 20,000 บาท ดังนั้น
โจทก์ก็เสียหายได้ เป็นต้น

อีกประการหนึ่งเกี่ยวกับสิทธิในการอุทธรณ์, ฎีกาคดีถ้าทุนทรัพย์หรือราคาทรัพย์สิน
ที่พิพาทราคาไม่เกิน 20,000 บาท กฎหมายห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง เช่นตามตัวอย่าง
ข้างต้นนี้ หากจำเลยต่อสู้ว่าไม่เคยยืมโจทก์แล้วในที่สุดศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์ ๆ
หมดสิทธิอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงในประเด็นจำเลยยืมหรือไม่ได้ยืม ซึ่งเป็นผลเสียแก่โจทก์
ได้เช่นเดียวกัน

เพราะฉะนั้นปัญหาว่าเมื่อไรควรตั้งราคาทรัพย์สินหรือจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทให้สูง
หรือต่ำนั้นให้พิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป

6) ความประสงค์ที่จะขอศาลบังคับ

ความประสงค์ที่จะขอศาลบังคับให้หนี้เป็นจุดประสงค์ใหญ่ของการที่นำคดีมาฟ้องส่วน
นี้มีความสำคัญมาก เป็นการสรุปผลสุดท้ายว่าที่โจทก์ฟ้องคดีนี้มีความประสงค์หรือต้องการให้
ศาลช่วยประการใด ความประสงค์ที่จะขอให้ศาลบังคับนั้นในทางปฏิบัติเรียกว่า “คำขอ
ท้ายฟ้อง” เป็นแบบพิมพ์ของศาลในคดีแพ่งใช้แบบพิมพ์ที่ใช้กับคดีแพ่ง แยกต่างหากจากคดี
อาญา

ในการสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหานี้ต้องสอบให้ชัดว่าต้องการจะเรียกร้องอะไร เช่นฟ้องเรียกเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยค้างชำระ นอกจากสอบสวนเรื่องต้นเงินแล้ว เรื่องดอกเบี้ย ต้องให้ได้ความว่าค้างชำระกันแค่ไหน เพียงใด อัตราอย่างไร เพื่อจะได้เรียกร้องให้ตรงความเป็นจริงเป็นต้น หรือการฟ้องบังคับจำนองสอบให้ถึงว่าลูกหนี้ค้างชำระดอกเบี้ยเกิน 5 ปี หรือไม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักในการตั้งคำขอท้ายฟ้องในการที่จะให้ทรัพย์สินที่จำนองหลุดเป็นสิทธิของลูกความเป็นต้น ตัวอย่างในคำขอท้ายฟ้อง ศึกษาได้จากตัวอย่างการเรียบเรียงคำคู่ความ ซึ่งจะได้ศึกษากันต่อไป

อนึ่ง ความประสงค์ที่ลูกความต้องการให้ศาลบังคับให้ต้องขอมาในคำขอท้ายฟ้องเสมอ ถ้าไม่ขอศาลย่อมไม่รู้ว่าโจทก์ต้องการให้ศาลทำอะไร สิ่งที่ไม่ขอศาลก็ไม่ให้ ถ้าหากศาลเกิดใจดีอยากจะให้โน่นให้นี่ก็ทำไม่ได้เพราะกฎหมายห้ามมิให้พิพากษาเกินคำขอ (ดู ป.วิ.แพ่ง มาตรา 142)